

УДК 796.323.2(477)

КАЗНАЧЕСЬКА Д. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-7596-294X>;

КАЗНАЧЕСЬКА В. М.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-5654-5219>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ МВС УКРАЇНИ

Наголошено, що на сьогодні існування плагіату залишається однією із важливих проблем, до якої все більше уваги приділяється з боку науковців.

Зазначено, що існують певні проблеми при розмежуванні понять «плагіат», «академічний плагіат», «самоплагіат», «помилки цитування» тощо.

Ключові слова. *плагіат, академічна доброчесність, вища освіта, заклади вищої освіти.*

Питання забезпечення і дотримання академічної доброчесності є одним з пріоритетних напрямів діяльності сучасної науково-освітньої спільноти, а також одним з найбільш важливих і невідкладних завдань сьогодення, які стоять перед вищими навчальними закладами України та зарубіжних країн. Так, слід відзначити, що найбільш важливими кроками в цьому напрямі в Європейському регіоні є прийняття Бухарестської Декларації з етичних цінностей та принципів вищої освіти в Європейському регіоні (2004 р.), схвалення Міжнародною Асоціацією університетів та Magna Charta Observatory Керівництва для інституційних Кодексів етики в галузі вищої освіти (2012 р.), рішення Постійної конференції міністрів освіти Ради Європи з управління та якості освіти про Створення Пан-Європейської платформи з питань етики, прозорості та чесності в галузі освіти (ETINED) (Гельсінська Підсумкова Декларація, 2013 р.) та ін. [1, с. 12-18].

Реформування національної системи освіти є надзвичайно важливим та складним кроком, оскільки сучасне суспільство і сучасна держава потребують нових підходів і

стандартів в освіті з урахуванням нагальних потреб сьогодення та використання міжнародного досвіду в освітній сфері. На нашу думку система запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових (творчих), методичних роботах наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників закладів вищої освіти системи МВС України, а також в навчальних та наукових роботах здобувачів вищої і післядипломної освіти повинна передбачати здійснення таких процедур і заходів, як забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень шляхом формування у учасників освітнього процесу взаємоповаги, внесення до компонент програм навчальних дисциплін, спроможних формувати компетентності із академічної доброчесності, виявлення академічного плагіату шляхом використання спеціальних комп'ютерних систем, створення умов, що унеможливають порушення принципів академічної доброчесності, притягнення до відповідальності за порушення таких принципів.

До речі, комп'ютерні системи (такі як система «Антиплагіат») здатні лише визначити текст, скопійований із інших джерел, та надають інформацію про ознаки плагіату. Така система дає інформацію про можливі «проблемні» місця в тексті, зокрема цитати, оформлені належним або неналежним чином (класика неналежного оформлення цитат – це коли посилання на першоджерела наявні, але текст поданий без лапок). Скопійований текст може не бути основною змістовною частиною роботи, тоді не варто робити висновки про плагіат поданих у цій роботі основних наукових результатів [3].

Отже, застосування технологій запобігання та виявлення академічного плагіату сьогодні є досить корисним. Результати перевірки ними дійсно несуть корисну інформацію, однак керуватись лише такими результатами, вочевидь, не можна. Алгоритму абсолютного доведення відсутності плагіату на сьогодні не винайдено.

Серед результатів навчання здобувача вищої освіти із академічної доброчесності, на нашу думку, доречно виділити такі, як здатність діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики, самостійно виконувати навчальні завдання, коректно посилатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей, усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади людської поведінки відповідно до них, давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормами тощо.

Академічний плагіат є лише одним із видів порушень академічної доброчесності, а заклад вищої освіти повинен забезпечити дотримання академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності у закладах вищої освіти складається із законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», нормативних актів Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, яким вони підпорядковуються, внутрішніх нормативних документів (кодекси честі, процедури прийняття рішень з питань ймовірних порушень академічної доброчесності тощо) [2].

На нашу думку заходами попередження академічного плагіату в закладах вищої освіти МВС України можуть бути:

- розробка відповідних інструкцій стосовно правил цитування, оформлення наукових (творчих) робіт, списків бібліографічних джерел, посилань на використані матеріали та ознайомлення з ними учасників освітнього процесу;
- ознайомлення здобувачів усіх ступенів вищої освіти з науковою етикою та проблемами, що можуть виникнути у ході наукового дослідження;
- навчання здобувачів грамотному викладу своїх думок, використання думок інших авторів, а також вмінню цікаво передавати матеріал (наукова робота має бути оригінальною та повинна повністю розкривати тему відповідно до плану);
- забезпечення таких компонент освітніх програм, як курсові проекти/ роботи, кваліфікаційні роботи тощо, такою кількістю тематик з вузькою і актуальною специфікою, щоб була можливість уникнути плагіатських робіт;
- запровадження поетапного звітування про хід виконання роботи, адже однією із причин академічного плагіату є неправильно організований час на виконання завдання.

Дотримання академічної доброчесності є не тільки важливим фактором забезпечення якості вищої освіти, а ще й тим важливим критерієм, який визначає, які моральні і етичні принципи будуть сформовані у здобувачів вищої освіти за роки їхнього навчання у ВНЗ. Тому, що саме такі складники академічної доброчесності, як справедливість, довіра, повага, відповідальність, чесність є водночас і загальнолюдськими цінностями, і запорукою успішного розвитку держави.

Список бібліографічних посилань

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнародний фонд дослідження освітньої політики» ; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016. 234 с.
2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 17.04.2020).
3. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти : Лист МОН України від 23.10.2018 № 1/9-650 // Освіта.UA : сайт. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/62228/ (дата звернення: 17.04.2020).

Отримано 21.04.2020

